

Охридското езеро (Lychnitis lacus, равнище 692 метра), споредъ думитѣ на Буге⁸⁹, съ ясно-лазурната си повърхнина, подобно на Рона при Женева, представя скъпоцененъ камъкъ за Турция, за който е нужна само друга обкова, не като тая на околноститѣ му, опустошени отъ турската разпасаностъ и албанското грабителство⁹⁰. Езерото има форма на елипса, дълга 8 часа пжтъ и широка 3 часа; най-голѣмата му дълбочина е около 200 метра. Повърхнината му е синя като на ломбардскитѣ и швейцарскитѣ езера; водитѣ му, прозрачни като чистѣ кристалѣ, помжтняватъ само при юженъ вѣтръ или буря. Острови въ езерото нѣма, трѣстика съвсемъ малко; на дъното му има безбройно множество риби⁹¹. По него плаватъ съ първобитни варки (българ. чунѣ) съ досущъ плоско дъно; за да уравниаваатъ люлението имъ, прикрепяватъ отвънъ къмъ дветѣ страни широки и дебели греди, както правятъ полинезийцитѣ на своитѣ лодки. Надъ южния брѣгъ се надвесва стръмниятъ „Каменъ“. На юго-източния брѣгъ, въ едно прекрасно мѣстоположение стои манастирътъ Св. Наумъ, при който отъ едно сѣщинско изворно гнѣздо изтича бързъ потокъ, обиколенъ съ върби, елхи, брѣстове и тополи, който споредъ българскитѣ предания извира отъ по-горе разположеното Прѣспанско езеро. Не далечъ оттамъ се съзира другиятъ манастиръ Св. Наумъ. На източния брѣгъ се издигатъ оголени планини и между тѣхъ Галичица. Северната страна се заема отъ две равнини, по-малката отъ които е разположена около знаменития отъ старо време градъ Охридъ (славян. Охридъ, ἡ Ἀχρίς, древниятъ Lychnidus), който лежи въ едно прекрасно мѣстоположение върху брѣга на езерото близо до двѣ кули. По-голѣмата равнина (Стружко поле) се простира наширъ 4 часа пжтъ и е гжсто населена; както се вижда, тя по-рано била дъно на езеро; тя е съвсемъ плоска и камениста; отъ нея срѣдъ блата и трѣстика се начева Черни Дринъ, широкъ 30 метра, който протича тукъ презъ българския градецъ Струга, една частъ отъ чиито кжци сж построени на колове срѣдъ рѣката. Западниятъ брѣгъ на езерото представя низко отвесно скалисто бърдо, на което срѣдъ кестенови гори до самия брѣгъ лежи манастирътъ Калище; по-нататъкъ нагоре сж разположени незнайнитѣ кжтица на разбойницитѣ албанци. Отъ рѣкитѣ, които се вливатъ въ езерото, най-важна по-рано била Сатеска (собствено Сътѣска, тѣснини), която, начевайки се отъ планинската мѣстност Дебърца⁹², се вливала между Струга и Охридъ, докато поради честитѣ ѝ наводнения не била отведена недавна отъ стружанитѣ чрезъ единъ каналъ въ Дринъ.

Дринъ (славян. Дримъ, албан. Дринъ, древниятъ Δρίων) се образува отъ сливането на две голѣми рѣки — Черни и Бѣли Дринъ. *Черни Дринъ* изтича отъ Охридското езеро и въ северна посока пресича *Дибра* или *Дебъръ* (старославян. дѣбрь, клисура), полунезависима планинска страна, дълга около 10 мили. Дебъръ е познатъ както съ хубостъта на своитѣ планини, съ своя топликъ и многобройни видове отъ срѣдновѣковни кули и градища, така и съ срѣдновѣковната дивостъ на обитателитѣ си — „Господи! брани отъ голи Дебрани“, казватъ македонскитѣ българи.

Въ горния Дебъръ живѣятъ българи, както християни, тъй и мохамедани, въ долния мохамедани албанци. Тамошнитѣ мохамедани, около 60,000 души, способни да носятъ оржжие, смѣтатъ себе си за краежгленъ камъкъ на цѣлия мусулмански свѣтъ. Тукъ още и сега господствува правото на силния, тукъ още е въ обичай ловѣтъ съ соколи. Християни тукъ не се виждатъ⁹³. Дринъ си отваря пжтъ въ Дебъръ презъ многобройни скалисти канали между разклоненията на Малиси и Шаръ. Отъ дѣсна страна въ него се влива тукъ *Радика*, която се начева отъ Корабъ и напоява една долина около седемъ мили надлъжъ, мѣстожителството на българското племе мияци.